

ріоду часу доцільність, що розраховується за другою схемою, може змінюватись (бути більше чи менше 1). До того ж, зауважимо, допускається, щоб у випадку 1 тривалість окупності обладнання t була більшою, ніж у випадку 3. Друга модель має деякі переваги порівняно з першою та третьою через відсутність залежності від часу, за який планується окупити обладнання.

Література

1. Дзюпин О. Энергозберігаюча технологія. Утилізація відходів з отриманням тепла// Світ меблів і деревини. – 2000, № 1-2 – С. 29-30.
2. Евграфова Н.Н., Каган В.Л. Курс физики для подготовительных отделений вузов: Учеб. пособие. – 3-е изд., испр. и переаб. – М.: Высш. шк., 1984. – 487 с., ил.
3. Сушка древесины. Кречетов И.В. Изд 2-е переработ. доп. – М.: Лесн. пром-сть, 1972. – 440 с.
4. Божок О.П., Вінтонів І.С. Деревинознавство з основами лісового товарознавства: Навч. посібник. – К.: НМК ВО, 1992. – 320 с.
5. Прокіп А.В. Ефективність отримання енергії з деревини// Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць. – 2004, № 14.1. – С. 181-184.

УДК 658.511

Доц. Н.Г. Міценко, канд. екон. наук;
магістр У.П. Сорока – Львівська КА

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядається поняття діагностики фінансового стану, завдання, принципи і алгоритм її проведення. Подаються групи показників, які використовуються при діагностиці фінансового стану підприємства.

Doc. N.G. Mitcenko; master Y.P. Soroka – Commercial Academy of Lviv

Financial analysis as a method of diagnostic of financial state of enterprise

Considering concept of diagnostic tasks principles and algorithm how it realization. Also are giving a group of indicators what are using when we do the financial diagnostic of enterprise.

Підприємницька діяльність в Україні здійснюється в умовах зростаючої невизначеності ситуацій і мінливості економічного середовища. Державне регулювання зводиться переважно до встановлення норм провадження такої діяльності і розробки системи оподаткування. Все решта визначається виробником і споживачем, їх волею і можливостями, а значною мірою – складається випадково. Внаслідок цього виникає неясність і невпевненість в отриманні очікуваного кінцевого результату, яка часто призводить до кризового стану підприємств. Однією з основних причин банкрутства вітчизняних підприємств, за оцінками дослідників, є безсистемна фінансово-економічна робота чи її повна відсутність, нерозуміння її необхідності в ринкових умовах господарювання.

Розроблення основних засад економічної діагностики здійснювалася такими вченими, як І.О. Бланк, В.О. Василенко, Л.О. Лігоненко, Н.М. Євдокімова, Г.О. Швиданенко, О.І. Олексюк, П.П. Табурчак, А.Є. Вакуленко, а також іншими науковцями в сферах фінансового та стратегічного менеджменту, антикризового управління.

Слово "діагностика" походить від слова "діагноз", у перекладі з грецької означає "розпізнавання, визначення". У підручнику "Антикризове управління" за редакцією Е.М. Короткова під діагностикою розуміють процес оцінки на основі комплексу методологічних прийомів стану об'єкта, предмета, явища чи процесу управління, що дає змогу виявити в них слабкі ланки та "вузькі місця". Г.О. Швиданенко визначає діагностику як процес розпізнавання і визначення негативних (кризових) явищ у діяльності підприємства на основі помічених локальних змін, установлених залежностей, а також особливо помітних явищ поточної діяльності підприємства [6, с.6].

Економічна енциклопедія трактує економічну діагностику підприємства як аналіз і оцінку економічних показників роботи підприємства на підставі вивчення окремих результатів, повної інформації з метою виявлення резервів та з'ясування перспектив його розвитку й наслідків поточних управлінських рішень [2, с.419]. Л.О. Лігоненко розуміє діагностику не тільки як дослідження минулого та теперішнього стану підприємства, а й передбачення ймовірного розвитку ситуації у внутрішньому та зовнішньому оточенні, а її наслідком є обґрунтування заходів щодо удосконалення системи управління, фінансового оздоровлення підприємства та зростання його ринкової привабливості [4, с.98].

Одним із найвагоміших напрямків вивчення стану підприємства, особливо при дослідженні загрози кризових явищ є фінансова діагностика підприємства. Важливість фінансової діагностики обумовлює ще й широке коло її користувачів: власники, засновники та акціонери, менеджери, інвестори, кредитори. Основним завданням діагностики фінансового стану є проведення комплексного аналізу, що забезпечить задоволення потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Т.Г. Бень розглядає діагностику як оцінку фінансового стану підприємства за допомогою поглибленого та експрес-аналізу, які виявляють проблемні зони підприємства і причини їх виникнення [1]. У багатьох джерелах можемо зустріти визначення діагностики фінансового стану підприємства як оцінки його платоспроможності та ліквідності. На нашу думку, діагностика фінансового стану – це процес оцінки стану об'єкта, його ліквідності та платоспроможності за допомогою методики експрес-аналізу і поглибленого аналізу, що дасть змогу виявити проблеми фінансового стану підприємства, причини їх виникнення та визначити методи покращення ситуації.

Процес здійснення діагностики фінансового стану передбачає використання різних методів, прийомів, концепцій, але основою цього процесу є фінансово-економічний аналіз. Часто поняття "діагностика" і "аналіз" отождожуються. Вони дійсно схожі, взаємопов'язані, але відомі деякі відмінності. Діагностика – це повна система, яка включає методологічні основи економічного аналізу, господарського обліку, різноманітні концепції, підходи та механізми встановлення слабких сторін підприємства. А аналіз передбачає розгляд, вивчення будь-чого через розкладання, конкретизацію об'єкта на складові, тобто – це більш вузьке поняття. Аналіз, зокрема фінансовий, є тим основним методологічним прийомом, на якому базується система діагности-

ки фінансового стану підприємства. Фінансово-економічний аналіз стану підприємства – це комплексне вивчення особливостей його функціонування для об'єктивної оцінки досягнутих фінансових результатів і виявлення напрямків подальшого підвищення прибутку з одночасним забезпеченням достатнього рівня ліквідності [6, с. 7].

В економічному діагностуванні прогноз дуже часто дає змогу уточнити діагноз, скоригувати його, адже передбачення траєкторії розвитку аналізованого об'єкта дає змогу краще зрозуміти наявний стан. У зв'язку з цим можна запропонувати такий порядок проведення діагностики фінансового стану підприємства:

- визначення мети та предмету діагностики;
- вибір якісних та кількісних показників для діагностування, критеріїв їх оцінки;
- формування інформаційної бази діагностичного дослідження;
- проведення аналітичних, техніко-економічних та математичних розрахунків, факторного аналізу;
- виявлення стану досліджуваного процесу (об'єкта) та симптомів кризових явищ, загальних тенденцій фінансово-економічного розвитку об'єкта;
- узагальнення результатів діагностування фінансового стану підприємства, підготовка антикризової програми;
- розроблення прогнозу розвитку об'єкта і послідовності управлінських рішень для його реалізації.

Проведення діагностики повинно базуватися на загальноприйнятих принципах, найважливішими з яких вважаються:

- *своєчасність* – діагностику необхідно проводити до створення кризової ситуації, появи перших ознак банкрутства, враховувати динамічність діяльності підприємства;
- *комплексність* – окремі явища і процеси доцільно досліджувати в комплексі з усіма іншими взаємопов'язаними явищами, чинниками, цілями;
- *науковість* – діагностика має за підґрунтя науково-обґрунтовані принципи, поняття, категорії, закономірності, застосування методології та методів дослідження;
- *автентичність* – процес діагностування базується на первинній, достовірній інформації;
- *точність* – відповідність реальним фактам, цілям і вимогам, які ставляться до процесу діагностування;
- *об'єктивність* – діагностика має здійснюватися за наперед розробленою програмою дослідження, за чітко визначеними базовими параметрами з мінімальним впливом фактора суб'єктивізму; у процесі діагностики необхідно використовувати тільки реальні факти, методи та заходи, щоб знизити рівень неточних оцінок;
- *ефективність* – здійснюючи діагностику підприємства, потрібно постійно порівнювати позитивні і негативні наслідки її проведення і витрати, які пов'язані з цим процесом.

Діагностику фінансового стану підприємства рекомендується проводити у двох виглядах:

- експрес-діагностика фінансового стану підприємства;
- поглиблена діагностика фінансового стану підприємства.

Ці види діагностики забезпечують комплексний аналіз фінансового стану підприємства (рис. 1).

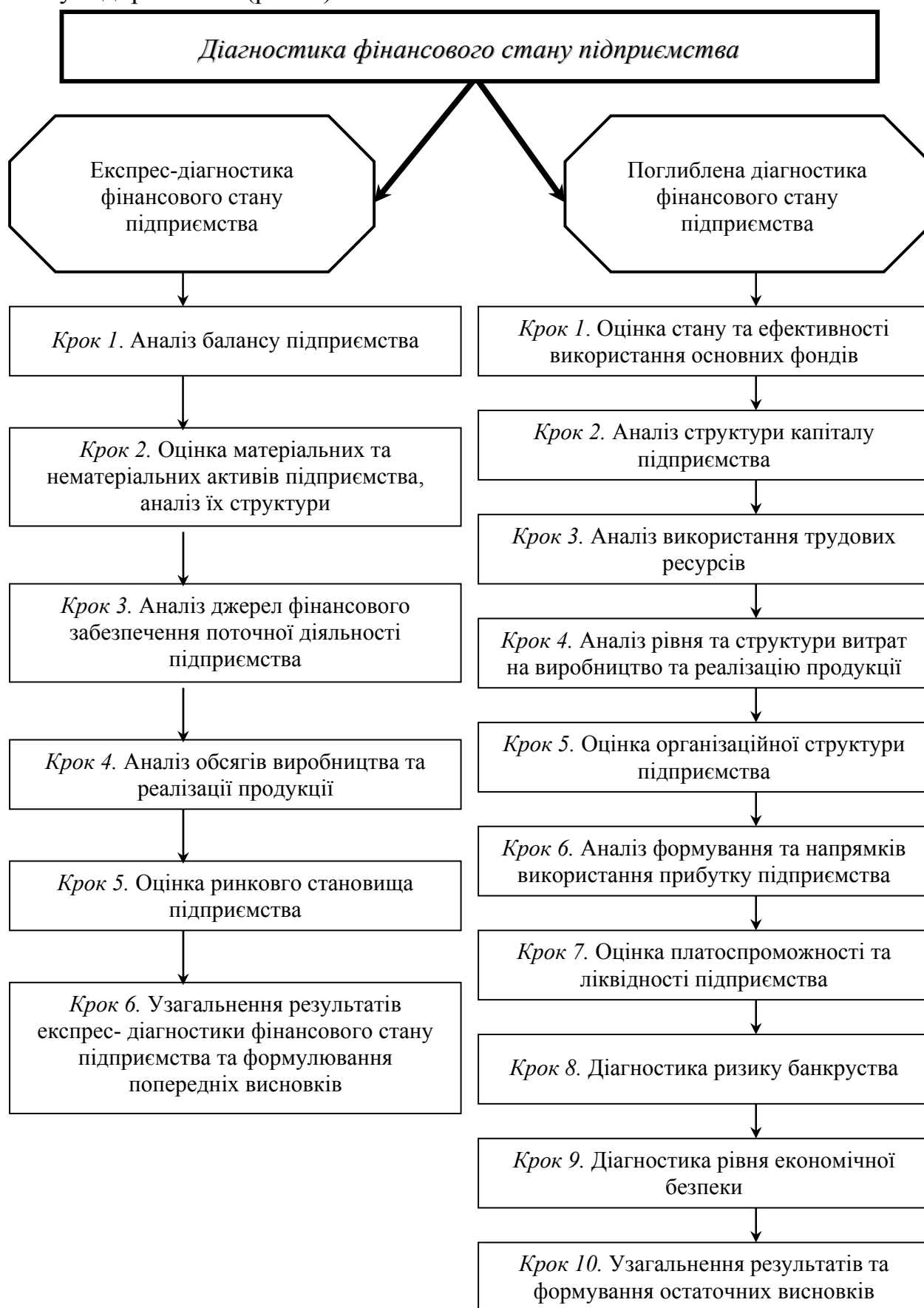

Рис. 1. Алгоритм проведення експрес- та поглибленої діагностики фінансового стану підприємства

Особливістю фінансового діагностування є використання системи фінансових показників та коефіцієнтів. Окремі автори розглядають різні групи фінансових показників. Так, методика, запропонована А.Д. Шереметом та Р.С. Сайфуліним [7, с. 163] виділяє такі показники як показники рентабельності, ефективності управління, ділової активності, ринкової стійкості, ліквідності. Американські автори Дж.С. Рисон та Р.Н. Ентоні [3] виділяють загальні показники рентабельності, показники використання інвестицій та фінансового стану. В.П. Савчук у підручнику "Управление финансами предприятия" виділяє показники операційного аналізу, аналізу операційних витрат, управління активами, ліквідності, рентабельності, структури капіталу, ринкові показники. В економічній літературі з фінансів та фінансового менеджменту пропонується використовувати близько 50 показників для аналізу поточного стану підприємства. На практиці використовують, як правило, всього 14 показників. Основними з них можуть бути: абсолютні показники діяльності підприємства за даними фінансової звітності (фінансові результати); показники фінансово-майнового стану; інші фінансові коефіцієнти щодо оборотних активів, кредиторської та дебіторської заборгованості, грошових засобів, фінансових вкладень. При цьому їх завжди потрібно порівнювати з такими, які відповідають вимогам безпечного функціонування, середньогалузевими значеннями, показниками діяльності найкращих підприємств тощо. Іншою особливістю є те, що у процедурі фінансового діагностування складається рейтингова оцінка підприємств, що входять до складу певної галузі.

У процесі фінансового діагностування також вивчається:

- можливість отримання короткострокових та довгострокових кредитів;
- можливість використання альтернативних фінансових стратегій;
- величина капіталу підприємства, його структура порівняно з галузевими показниками та показниками конкурентів;
- структура та величина податків;
- робота з власниками майна підприємства, інвесторами та акціонерами;
- ефективність контролю за витратами;
- ефективність еккаунтинга.

Досвід переконує, що для підтримки фінансової стійкості і розвитку підприємства необхідна постійна системна діагностика його фінансового стану на основі фінансово-економічного аналізу його діяльності.

Література

1. Бень Т.Г., Довбня С.Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств// Фінанси України. – 2002, № 6. – С. 53-61.
2. Економічна енциклопедія.: У трьох томах, т.1/ Редкол.: С.В. Мочерний та ін. – К.: Академія, 2000.
3. Энтони Р.Н., Рисон Дж.С. Учет: ситуации и примеры. – М., 1996.
4. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретично-методологічні засади та практичний інструментарій. – К.: КНТЕУ, 2001.
5. Павловська О.В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємства// Фінанси України. – 2001, № 11. – С. 54-62.
6. Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 290 с.
7. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Методика фінансового аналізу. – М.: Инфра–М, 1996. – 210 с.